

ТЕМА 2. ВИДЫ СТАНДАРТОВ И ИХ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

План лекции:

- 2.1 Техническое регулирование и виды стандартизации
- 2.2 Виды стандартов
- 2.3 Структура стандарта и его обозначение
- 2.4 Технические условия, кодексы установившейся практики, классификаторы

2.1 Техническое регулирование и виды стандартизации

- Техническое регулирование выполняет функцию нетарифного регулирования, с помощью которого решаются задачи защиты жизни, здоровья, имущества и охраны окружающей среды.

Техническое регулирование - правовое регулирование отношений в области определения и исполнения обязательных требований к характеристикам продукции или связанным с ними процессам и методам производства, а также проверки их соблюдения путем оценки соответствия и/или рыночного надзора и контроля непищевой продукции или других видов государственного надзора (контроля);

В сфере хозяйствования применяются:

- ❑ технические регламенты;
- ❑ стандарты;
- ❑ кодексы установившейся практики;
- ❑ классификаторы;
- ❑ технические условия.

- Согласно требований технического регулирования разрабатываются технические регламенты.
- **Технический регламент** - закон Украины или нормативно-правовой акт, принятый Кабинетом Министров Украины, в котором определены характеристики продукции или связанные с ней процессы или способы производства, а также требования к услугам, включая соответствующие положения, соблюдение которых является обязательным.
- Он может также содержать требования к терминологии, обозначениям, упаковке, маркировке или этикетированию, которые применяются к определенной продукции, процессу или способу производства.

- Целью разработки и применения технических регламентов является защита жизни и здоровья человека, животных, растений, национальной безопасности, охраны окружающей среды и природных ресурсов, предотвращения недобросовестной практики.
- Соответствие введенных в оборот в Украине продукции, процессов и услуг техническим регламентам является обязательным.

Государственная политика в сфере разработки и применения технических регламентов базируется на таких принципах:

- ❑ технические регламенты не должны ограничивать торговлю больше, чем это необходимо для достижения цели;
- ❑ технические регламенты должны быть изменены или отменены, если обстоятельств или целей, вызвавших их принятие, больше не существует или если обстоятельства или цели, изменились, позволяют употреблять мероприятия, имеющие меньшее ограничительное влияние на торговлю;
- ❑ требования технических регламентов распространяются на товары отечественного и иностранного происхождения независимо от их происхождения;
- ❑ технические регламенты торговых партнеров Украины в установленном законодательством порядке признаются как эквивалентные техническим регламентам Украины, даже если они отличаются, при условии, что такие регламенты соответствуют целям технических регламентов Украины.

ВИДЫ СТАНДАРТИЗАЦИИ

Согласно спецификации объекта стандартизации	В соответствии с содержанием требований стандартизации
Международная стандартизация - стандартизация, которая проводится на международном уровне и участие в которой открыто для соответствующих органов всех стран.	Комплексная стандартизация – целенаправленная и планомерная разработка системы взаимосвязанных требований к объекту комплексной стандартизации или его основных элементов с целью оптимального решения конкретной проблемы.
Региональная стандартизация - стандартизация, участие в которой открыто для соответствующих органов стран только одного географического, политического или экономического пространства	Опережающая стандартизация - устанавливает сверхвысокие требования в отношении уже достигнутых на практике норм и требований к объектам стандартизации, которые согласно прогнозам будут оптимальными
Национальная стандартизация - стандартизация, осуществляемая на уровне одного государства.	

Всього зареєстровано 50 технічних регламентів (див.на сайті ДП Укрметртестстандарт).

16.09.2015 міністр економічного розвитку та торгівлі України Айварас Абромавичус заявив, що прийнято 70% технічних регламентів ЄС для початку роботи Зони вільної торгівлі (із 24 ТР прийнято 17).

Мінекономрозвитку України формує також накази про затвердження стандартів, добровільне застосування яких може сприйматися як доказ відповідності вимогам технічних регламентів

2.2 Виды стандартов

- Понятие «стандарт» является многогранным, поэтому может означать:
 - физический стандарт,
 - технический документ,
 - метод испытаний,
 - кодекс поведения,
 - норму правительственного закона или декрета.

В соответствии с законодательством по стандартизации:

- **стандарт** - документ, разработанный на основе консенсуса и утвержденный уполномоченным органом, который устанавливает предназначенные для общего и многоразового использования правила, инструкции или характеристики, которые касаются деятельности или ее результатов, включая продукцию, процессы или услуги, соблюдение которых является необязательным.

- Надо также отметить, что стандарт может содержать требования к терминологии, обозначениям, упаковке, маркировке или этикетированию, которые применяются к определенной продукции, процессу или услуге.

Виды стандартов

- ❑ **европейский стандарт** - региональный стандарт, принятый европейской организацией стандартизации
- ❑ **межгосударственный стандарт** - региональный стандарт, предусмотренный Соглашением о проведении согласованной политики в области стандартизации, метрологии и сертификации от 13 марта 1992 года и принятый Межгосударственным советом по стандартизации, метрологии и сертификации;
- ❑ **международный стандарт** - стандарт, принятый международной организацией по стандартизации и доступный для широкого круга пользователей;
- ❑ **национальный стандарт** - стандарт, принятый национальным органом по стандартизации и доступный для широкого круга пользователей;
- ❑ **региональный стандарт** - стандарт, принятый региональной организацией по стандартизации и доступный для широкого круга пользователей.

Наказ ДП «УкрНДНЦ» від 14.09.2017 р.:

- **1. Перенести термін скасування чинності в Україні міждержавних нормативних документів, установлений наказом ДП «УкрНДНЦ» від 14 грудня 2015 року № 186 «Про скасування міждержавних стандартів в Україні, що розроблені до 1992 року», з 01 січня 2018 року на 01 січня 2019 року:**

В зависимости от уровня субъекта стандартизации, который принимает нормативные документы, они подразделяются на:

- 1) национальные стандарты и кодексы установившейся практики, принятые национальным органом стандартизации;
- 2) стандарты, кодексы установившейся практики и технические условия, принятые предприятиями, учреждениями и организациями, осуществляющих стандартизацию.

Кожний національний стандарт України має:

- ❑ Обов'язкові вимоги
- ❑ Рекомендовані вимоги

До основних обов'язкових вимог належать:

- ❑ Вимоги, що забезпечують безпеку продукції для життя, здоров'я і майна громадян;
- ❑ Сумісність і взаємозамінність продукції;
- ❑ Охорону навколишнього середовища;
- ❑ Вимоги техніки безпеки і гігієни праці;
- ❑ Ін.

Усі обов'язкові вимоги стандартів підлягають безумовному виконанню всіма суб'єктами підприємницької діяльності на діяльність яких поширюється дія стандартів.

Рекомендовані вимоги національних стандартів також можуть бути обов'язковими у наступних випадках:

- ❑ Передбачено чинними актами законодавства;
- ❑ Ці вимоги включено до договорів на розроблення, виготовлення та поставку продукції;
- ❑ Постачальником продукції зроблено заяву про відповідність продукції цим стандартам (рекомендованим вимогам).

2.3. Структура національного стандарту та його позначення

Структурні елементи (зміст) стандарту – це сукупність елементів побудови, викладення, оформлення, змісту і позначення стандарту.

У загальному випадку стандарти містять такі структурні елементи:

- Титульний лист
- Право власності
- Найменування
- Область застосування
- Нормативні посилання
- Вимоги (обов'язкові та рекомендовані)
- Та ін. елементи

Позначення національного стандарту України здійснюється згідно з ДСТУ 1.0:2003 та включає елементи:

- ❑ індекс – ДСТУ
- ❑ реєстраційний номер – до п'яти цифр
- ❑ рік затвердження стандарту (після двокрапки чи тире – до 2000 року)
- ❑ Назва стандарту

Наприклад:

ДСТУ 4268:2003. Послуги туристичні. Засоби розміщування.
Загальні вимоги.

ДСТУ 4269:2003. Послуги туристичні. Класифікація готелів

ДСТУ 4281:2004. Заклади ресторанного господарства.
Класифікація.

Для комплексу стандартів міжгалузевих систем – у реєстраційному номері перші цифри з крапкою визначають комплекс стандартів.

Наприклад:

ДСТУ 1.1:2001 Національна стандартизація. Стандартизація та суміжні види діяльності. Терміни та визначення основних понять.

2.4. Технічні умови

Обов'язковою вимогою для виробника любого суб'єкта підприємницької діяльності повинна бути наявність у нього *нормативного документа* на цю продукцію.

Термін “нормативний документ” (у відповідності до законодавства про стандартизацію) охоплює такі поняття:

- стандарт,
- кодекс усталеної практики,
- технічні умови.

Технічні умови - документ, який встановлює технічні вимоги, яким повинна відповідати продукція, процеси чи послуги.

Причини розробки технічних умов

Загальноприйнятий національний стандарт може не влаштовувати.

- Це пов'язано з тим, що багато видів технологій в Україні застаріли і не актуальні на сьогодні, багато видів виробництва за кордоном активно вже тривалий час використовують нове обладнання, нові технології, нові підходи, нові матеріали.
- Є особливості виробництва, які заважають використовувати загальнонаціональні стандарти.

Рішення про розробку свого власного нормативного документа – технічних умов – приймає відповідне підприємство.

Власником технічних умов є їх розробник (підприємство).

- Технічні умови розробляють та погоджують в різних інстанціях, перелік яких залежить від сфери застосування та специфіки товару згідно з кодами УКТЗЕД та ДКПП та відповідно до ДСТУ 1.3:2004 “Національна стандартизація. Правила побудови, викладення, оформлення, погодження, прийняття та позначення технічних умов”.

Позначення технічних умов

- Індекс документа – ТУ
- Скорочена назва держави – У
- Код продукції за ДКо16 (три перші знаки)
- Код підприємства власника ТУ згідно ЄДРПОУ (вісім знаків)
- Порядковий реєстраційний номер, що надає власник ТУ (три знаки)
- Рік прийняття (чотири знаки) – через двокрапку

приклад

- ТУ У 27.1-21926977-001:2014

- При виготовленні продукції на експорт суб'єкти господарювання можуть застосовувати чинні ТУ інших країн, якщо це зазначено в договорі (контракті), за умови дотримання обов'язкових вимог безпеки та охорони довкілля, і якщо вони не суперечать чинному законодавству України, щодо виготовлення, транспортування і зберігання на території України.
- За тих самих умов дозволено застосувати нормативні документи (НД) міжнародних чи регіональних організацій зі стандартизації, членом яких є Україна, а також інших міжнародних організацій, документи яких визнано Генеральною Угодою з тарифів та торгівлі Світової організації торгівлі.

Державні класифікатори

Національні (державні) класифікатори прирівнюються до державних (національних) стандартів та позначаються ДК.

Найбільш поширені класифікатори в організації та економіці підприємницької діяльності
(<http://dovidnyk.in.ua/directories/tnved>)

ДК 001:2004- класифікатор форм власності

ДК 002:2004 - класифікатор організаційно-правових форм господарювання

ДК 003:2010 – класифікатор професій

ДК 004:2008 «Український класифікатор нормативних документів».

ДК 009:2010 – класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД -2010)

ДК 016:2010 – державний класифікатор продукції та послуг (скорочено ДКПП-2010)

ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності» (КВЕД) використовується

- ❑ для подання та аналізу статистичної, фінансової, митної, податкової, банківської та іншої економічної інформації
- ❑ у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (конкретні види економічної діяльності відповідно до цього ДК повинні відобразитися в реєстраційних документах юридичних та фізичних осіб та відповідно враховується у визначенні виду та розміру оподаткування).

ДК 016:2010 (скорочено ДКПП) :

- ❑ Згідно із законодавством, будь-яка продукція (послуга), яка виробляється або ввозиться на територію України, повинна мати код ДКПП. Даний класифікаційний код встановлюється згідно ДК 016:2010 «Державний класифікатор продукції та послуг».
- ❑ Об'єктом класифікації є всі товари і послуги, які були створені чи отримані в результаті всіх видів економічної діяльності.

За допомогою ДК 016:2010 (скорочено ДКПП)

- ❑ виконується комплекс облікових функцій щодо продукції та послуг у межах робіт стосовно державної статистики
- ❑ складається міжгалузевий баланс виробництва й розподілу продукції та послуг відповідно до системи національних рахунків
- ❑ забезпечувати функціювання системи оподаткування суб'єктів господарювання
- ❑ провадити зіставлення національних статистичних даних із даними країн Європейського Союзу
- ❑ використовувати коди продукції та послуг у нормативних документах і сертифікатах відповідності

Кодексы установившейся практики

- **Рассмотреть самостоятельно, используя интернет ресурсы, законспектировать основные положения.**

Примеры изменения стандартов: эволюция майонеза

Ничто не стоит на месте и пищевые технологии в том числе. Если посмотреть на такой продукт как майонез, то он также претерпел немало изменений.

Майонез "Провансаль" советских времен по своему составу был таким:

масло растительное 65,4%, яичный порошок 5%, молоко сухое обезжиренное 1,6%, сахар 1,5%, соль 1,1-1,3%, сода 0,05%, горчичный порошок 0,75%, уксусная кислота 0,55-0,75% и вода 24%.

Это одна из рецептур этого самого популярного майонеза. Как видим состав продукта максимально натуральный, никаких консервантов, ароматизаторов, загустителей и главное - обязательное наличие яиц, причем в немалых количествах.

ДСТУ 4487:2015

Майонез это:

- жирность не менее 50%
- содержание яиц (желтков) - не менее 1%

Майонез Провансаль это:

- жирность 67%
- содержание яиц (желтков) - не менее 1,5%

основные компоненты: *подсолнечное масло, вода, яичные желтки, уксус*

вспомогательные компоненты: *сахар, консерванты, горчица, краситель (бета-каротин), загустители (крахмал, камеди), ароматизаторы, антиоксиданты*

Приклади розробки нових стандартів (згідно даних Центра Експертиз Теста)

1. Стандарт **ISO 18295-1 «Контактні центри для клієнтів. Частина 1. Вимоги до контактних центрів клієнтів»** визначає найкращу практику для всіх контактних центрів як в офісах, так і поза ними, в різних галузях для забезпечення високого рівня обслуговування, охоплюючи спілкування з клієнтами, оброблення скарг та залучення працівників.
2. Стандарт **ISO 18295-2 «Контактні центри для клієнтів. Частина 2. Вимоги до клієнтів, які використовують послуги контакт-центрів клієнтів»**, спрямований на організації, які використовують послуги контакт-центру клієнтів, щоб реалізувати очікування своїх клієнтів завдяки ефективній взаємодії. Стандарт містить настанови щодо типів інформації, яку організація має надавати для досягнення високого рівня залучення клієнтів.
3. Новий стандарт **ISO 29993:2017 "Освітні послуги, які не надаються навчальними закладами. Вимоги до послуг"** покликаний не тільки допомогти постачальникам відповідних освітніх послуг (репетиторів і організаторам курсів) в поліпшенні якості обслуговування клієнтів, але і забезпечити їм можливість роботи на міжнародному ринку.

Контрольні питання:

- Яка сутність технічного регулювання?
- У чому полягає взаємозв'язок технічного регулювання та стандартизації?
- Яка сутність технічних регламентів та мета їх застосування?
- Які основні складові національного стандарту, як правило?
- Яка структура та зміст позначень національного стандарту?
- Перелічіть види стандартів у відповідності до органу, який прийняв стандарт та охарактеризуйте їх.
- Перелічіть види стандартів у відповідності до об'єкту стандартизації та охарактеризуйте їх.
- Що представляють собою державні класифікатори?
- Наведіть приклади використання державних класифікаторів у підприємницькій діяльності.
- Дайте визначення технічних умов.
- Які фактори обумовлюють розробку та використання технічних умов.
- Де повинні бути зареєстровані технічні умови?
- Хто веде реєстр технічних умов?
- Яким чином позначаються технічні умови?

